

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/218/2017
Identifikačné číslo spisu: 7212216110
Dátum vydania rozhodnutia: 25.04.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7212216110.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Mgr. D. E., bývajúcej v D., zastúpenej JUDr. Jurajom Bírošom, advokátom so sídlom v Košiciach, Rázusova č. 1, proti žalovanému U. D., bývajúcemu v P., zastúpenému JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábřeží č. 8/A, o zaplatenie 24 500 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 41 C 48/2014, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. decembra 2016 sp. zn. 5 Co 5/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa v konaní domáhala, aby žalovanému bola uložená povinnosť zaplatiť jej sumu 24 500 € s príslušenstvom, ktorá predstavuje náhradu za to, že žalovaný nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu užíva sám nehnuteľnosti v katastrálnom území P., ktoré sú v katastri vedené na liste vlastníctva č. XXX ako parcely registra „C“ č. XX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m², č. XX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m², č. XX - záhrady vo výmere XXXX m², č. XX/X záhrady vo výmere XXXX m² a rodinný dom so súpisným č. XXX na parcele č. XX/X (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“).

2. Rozsudkom z 23. septembra 2015 č.k. 41 C 48/2014-406 Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni do 3 dní za užívanie sporných nehnuteľností v čase od 1. júna 2010 do 31. mája 2015 sumu 8 851 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,25% ročne od 19. novembra 2013 do zaplatenia; v prevyšujúcej časti úrokov z omeškania žalobu zamietol. Konanie o zaplatenie sumy (istiny) 15 649 € zastavil, lebo žalobkyňa vzala v tejto časti žalobu späť. Na odôvodnenie výroku, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni 8 851 € s príslušenstvom, súd prvej inštancie uviedol, že výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalobkyňa a žalovaný sú v podieloch po 1/2 spoluvlastníkmi sporných nehnuteľností, ktoré v čase, rozhodujúcim pre posúdenie opodstatnenosti žaloby, užíval výlučne žalovaný. Na podklade znaleckých

posudkov určil výšku porovnateľných (trhových) nájmov v danom mieste a čase, z ktorej následne vychádzal pri určení žalobkyňou požadovanej náhrady [výpočtom 147,51 € (výška mesačného porovnateľného nájmu) x 60 mesiacov = 8 850,60 €]. Žalobkyňa požadovala úroky z omeškania vo výške 9% ročne od 6. júna 2012 do zaplataenia. Súd jej tieto úroky priznal za obdobie od 19. novembra 2013 (deň nasledujúci po doručení žaloby žalovanému) do zaplataenia a v prevyšujúcej časti úrokov z omeškania žalobu zamietol (§ 563 Občianskeho zákonníka).

3. Na odvolanie žalovaného proti výroku, ktorým bol zaviazaný zaplatiť žalobkyni sumu 8 851 € s príslušenstvom, Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. decembra 2016 sp. zn. 5 Co 5/2016 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil podľa § 387 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správny. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne zisťoval vlastnícke a užívacie vzťahy k sporným nehnuteľnostiam, všeobecnú výšku nájmov porovnateľných nehnuteľností, na základe čoho správne určil aj žalobkyni patriacu náhradu za užívanie sporných nehnuteľností žalovaným nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu. Konštatoval, že právo užívať spoločnú vec majú všetci spoluvlastníci spoločne v rozsahu zodpovedajúcom ich spoluvlastníckemu podielu. Je vecou spoluvlastníkov, či a ako sa dohodnú o spôsobe užívania spoločnej veci. Ak sa dohoda nedosiahne, rozhoduje o hospodárení so spoločnou vecou väčšina spoluvlastníckych hlasov počítaná podľa veľkosti podielov. Ak sa takáto väčšina nedosiahne, rozhodne na návrh ktoréhokoľvek spoluvlastníka súd. Uzavretie konkludentnej dohody nemožno bez ďalšieho vidieť len v dlhodobom užívaní veci jedným zo spoluvlastníkov (v danom prípade žalovaným). O konkludentnú dohodu ide iba vtedy, keď je výlučné užívanie spoločnej veci zreteľným výrazom uváženej zhodnej vôle spoluvlastníkov. Ak je niektorý zo spoluvlastníkov vylúčený z užívania spoločnej veci, má právo na ekvivalentnú peňažnú náhradu, ktorá vyplýva z § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Konštantná judikatúra súdov vychádza z názoru, že spoluvlastník, ktorému zo spoločnej veci plynú úžitky nad rámec stanovený výškou jeho spoluvlastníckeho podielu, je povinný ostatným spoluvlastníkom poskytnúť za to primeranú náhradu. Skutočnosť, že oprávnený spoluvlastník neužíva spoločnú vec dobrovoľne a nedomáha sa ani úpravy užívania nehnuteľnosti, je pritom irelevantná.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP namietajúc, že odvolací súd pri posudzovaní opodstatnenosti žaloby vyriešil otázku nároku žalobkyne na náhradu za užívanie sporných nehnuteľností žalovaným odlišne od záverov zodpovedajúcich ustálenej praxi dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 184/2010. Podľa jeho názoru spočíva napadnutý rozsudok na nesprávnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Súdny oboch inštancií v tomto prípade bez bližšieho skúmania reálneho stavu užívania sporných nehnuteľností vychádzali z ničím nepodloženej premisy, že odchodom žalobkyne zo spoločnej domácnosti začal žalovaný automaticky užívať sporné nehnuteľnosti nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu. V dôsledku tejto nesprávnej a nepodloženej premisy prijali právne závery, odkláňajúce sa od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že len ak spoluvlastník skutočne užíva spoločnú vec nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu, prisvojuje si jej úžitkovú hodnotu vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu a iba vtedy má povinnosť poskytnúť druhému spoluvlastníkovi náhradu za užívanie spoločnej veci nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu. Žalobkyňa ale v danom prípade ničím nepreukázala, že žalovaný skutočne užíva sporné nehnuteľnosti nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu a prisvojuje si tým ich úžitkovú hodnotu aj v miere jemu nepatriacej. Súdny túto - pre správne právne posúdenie veci podstatnú - skutočnosť neskúmali. Prítom žalovaný v priebehu konania deklaroval, že po odchode žalobkyne z ich spoločnej domácnosti sporné nehnuteľnosti naďalej užíval tak, ako aj pred jej odchodom. Z týchto dôvodov žalovaný žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

5. Žalobkyňa sa k dovolaniu písomne nevyjadřila.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru,

že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

9. Žalovaný vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

10. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 3 Cdo 132/2017, 4 Cdo 14/2017, 4 Cdo 207/2017, 5 Cdo 84/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 78/2017, 8 Cdo 221/2017).

11. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil dovolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, dovolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ [vyjadrenej najmä v rozhodnutiach alebo stanoviskách najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom (3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017)].

12. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 184/2010 uviedol, že „ak spoluvlastník neužíva (nemôže užívať) spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, obohatenie druhého spoluvlastníka (ostatných spoluvlastníkov) spočíva v užívaní väčšieho rozsahu predmetu spoluvlastníctva, než ktorý zodpovedá jeho (ich) spoluvlastníckemu podielu“. Zdôraznil, že „nárok spoluvlastníka na náhradu za neužívanie spoločnej veci v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Jeho nevyhnutným predpokladom je užívanie tejto veci druhým spoluvlastníkom (ostatnými spoluvlastníkmi) nad rozsah jeho (ich) spoluvlastníckeho podielu. Neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu. Len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Nie je pritom rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov (okrem ak by jej súčasťou bola aj dohoda o bezplatnom užívaní celej veci alebo jej časti), alebo z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka, alebo či

ide o faktický stav. Je zrejme, že ak by spoločná vec vôbec nebola spoluvlastníkmi užívaná, žiaden nárok na náhradu za jej neužívanie by medzi nimi nevznikol. Rovnako takýto nárok nevzniká ani v prípade, ak spoluvlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, pretože v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívaní oprávnení v rozsahu svojho podielu, a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný a rovnako tak nie je významné ani prípadné užívanie časti veci treťou osobou. Pri posudzovaní rozsahu užívania spoločnej veci však nemusí byť rozhodujúca len veľkosť užívanej časti veci (výmera časti pozemku), ale rozhodujúca môže byť úžitková (hospodárska) hodnota užívanej časti veci, ak je táto hodnota, vzhľadom na konkrétne okolnosti, u jednotlivých častí veci, rozdielna“.

13. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil svoje rozhodnutie, neodklonil od právnych záverov vyjadrených najvyšším súdom v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 184/2010. Súd oboch inštancií zastávali rovnaký názor, podľa ktorého spoluvlastník, ktorý bez právneho dôvodu užíva spoločnú vec nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu, je povinný druhému spoluvlastníkovi poskytnúť peňažnú náhradu za takéto užívanie spoločnej veci. Zhodne tiež vychádzali z toho, že žalovaný užíval sporné nehnuteľnosti aj v rozsahu jemu nepatriacom. V súvislosti s tým treba pripomenúť, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

14. V dovolaní sa tvrdí, že súdy bez náležitého dokazovania vychádzali z nepodloženého záveru (premisy) o tom, že žalovaný užíva sporné nehnuteľnosti nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu. V dovolacom konaní bolo preto potrebné posúdiť, či sa táto argumentácia žalobcu týka skutkovej alebo právnej otázky.

15. Riešenie skutkovej otázky je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej obsahu, zmyslu a účelu, normu interpretuje a zo svojich skutkových zistení (to znamená po vyriešení skutkových otázok a na ich podklade) prijíma právne závery o (ne)existencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad.

16. V danom prípade dovolateľ napadá správnosť skutkového záveru súdov (premisy), že žalovaný užíva sporné nehnuteľnosti nad rámec zodpovedajúci jeho spoluvlastníckemu podielu. Argumentuje tým, že je nepravdivé tvrdenie žalobkyne o tom, že je ich výlučným užívateľom. I keď je od tohto záveru súdov závislé vyriešenie právnej otázky, či žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni peňažnú náhradu za takéto užívanie, nič to nemení na tom, že v dovolaní nastolená otázka (či výlučne žalovaný užíval sporné nehnuteľnosti) má skutkovú (nie právnu) povahu, ktorá nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania žalovaného v zmysle tohto ustanovenia.

17. Najvyšší súd z týchto dôvodov dovolanie žalovaného, prípustnosť ktorého nevyplýva z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.